

Palotai János

Magyar ösztöndíjasok Párizsban

➔ Párizsi Magyar Intézet

➔ 2012. január 19 – február 25.

Kezdjük a „kályhánál”. Pontosabban a radiátornál, aminek nagy szerepe volt Kertész André egyik párizsi lakásában, épp abban az időben, amikor József Attila Párizsban egy hideg tetőtéri szobában telelt. A fűtőtestet CSEH GABRIELLA ösztöndíjas találta meg ugyanott, csak az utca neve változott azóta. Ahogy 80 éve a fiatal Kertész felkutatta és megörökítette Ady nyomát, hasonlóan történt most is. Bár ez csak töredéke Cseh munkájának, aki nagy affinitással foglalkozik régi enteriőrökkel, mint vizuális „arheológus”; korábbi testlenyomatai után most egykori művészek nyomait fotózza: Nicolas Schöffer, Gertler Tibor, Vörös Béla, Rozsda Endre elhagyott műtermeit, Capa, Tihanyi Lajos, Beöthy István, Fejtő Ferenc lakásait, József Attila szobáját. A művész is „bebocsátást nyert a képbe”, nemcsak a lakásokba, s az „archaikus” dokumentumokat és a jelen tereit

új kontextusba igyekeznek helyezni. Az idő távol-sága „megnyújtja” a teret Cseh képein, ahol Kertész – és Brassai – élt, dolgozott, a belsők ettől lesznek hasonlóak a nagy előd készíttette *Distortion*okhoz. Annak emblemikus sziluett portréja is megérinthette, a mai énképek nemcsak önreflexiók. Nem is az itt talált tárgyak, a műterem, Kertész lenyomatai a valójában fontosak, hanem a *meglátásuk*, a látás. Amit nem lehet leképezni, sem Kertészt, sem a modellét, az a tekintet struktúrája. Van Eyck tükrös képének „felidézése” az *Arnolfini házaspárról*, nem véletlen, az is a látásra utal.

Cseh Gabi lefotózta az Au Sacre du Printemps galériát is, Kertész 1927-es tárlatának helyszínét. Ahol József Attila is ott volt, személyesen és egy képen is, ám ez a Kertész fotó eltűnt.* A másik Kertész ösztöndíjast, MOLNÁR ZOLTÁNT is foglalkoztatta a költő. Ismerte Párizsban írt verseit, megtalálta francia fordításukat, megjelenésüket a L'Esprit Nouveau avantgárd folyóiratban. Így a *Pohár* és a *Dúdoló* címűt, valamint

mu
N
mu
mu
mu
mu

ANDRÉ KERTÉSZ
Önportré, Párizs, 1927

CSEH GABRIELLA
Kertész első párizsi szobája, Párizs, 2009

CSEH GABRIELLA
Memoires d' intérieurs, kiállítótér radiátorral, Párizsi Magyar Intézet, 2012. január

MOLNÁR ZOLTÁN
Santes Maries
de la Mer, 2005

MOLNÁR ZOLTÁN
Párizs, 2010

az *Egy átlátszó oroszlánt* (eredetileg: A bőr alatt fekete árnyék, melyet a költő fordított franciára). Molnár fotói nem a versek „fordításai”, bár jórészt képleírások, inkább azok értelmezései; ennek alapja a két művész szociális és egyéni érzékenysége, magányossága lehet. A fotós mindig nagy empátiával közelít a szegényekhez, kitzsítottakhoz: romákhoz, józsefvárosi leszakadókhoz, a munkanélküliekhez határon innen és túl, éppúgy, mint a brazilai őslakosokhoz. Ösztöndíja idején nemcsak a párizsi utcákat fotózta, ahol a költő is járhatott, hanem az aluljárókban meghúzódó illegális bevándorlókat, a Massyból, Vincennes-ből kitolcoltákat. Járt a normandiai halászköznél, St. Marie de la Merben, ahol a cigány Madonnát ünneplik. Az irodalmi művek megértése igényli a morális ítélezést, s az esztétikai kommunikációban ez az igény a szabadságra épül (Jauss recepció elmélete szerint). A fotós általi „hidverés” kép és vers, s ugyanakkor – nem Párizs és Pest, hanem – az etikai és az esztétikai megértés között történik. VINCZE OTTÓ szentendrei képzőművész elsőként kapott Vasarely ösztöndíjat. Munkáiba gyakran emel be szabásmintákat. Nem bizzar ötlet, de ehhez illő témája az osztrák szabó tragédiája. Előzményei megtalálhatók korábbi installációi közül az *Ereszkedő súlypontok* súlypontok a „lebegő” ernyőiben, vagy a *Gimnasztika Mala Stranán* című munkájában. Az osztrák szabó, Franz Reichelt a maga varrta repülőkabátban ugrott le az Eiffel toronyról, s bár a próbák sikerültek, az ugrás végzetes következményekkel járt. Vincze a 100 éve történt eseménynek állít emléket: Reichelt évnek nevezve ki 2012-t. Rehabilitálja a szerencsétlenül járt embert, akiről ironikusan írnak a toronnyal kapcsolatban, mint a kor annyi más hőbortos kísérletezőjéről. Mitológiai ősképe Ikarusz bukása, aki a siklórepülés archetípusává vált. Vincze ehhez mérve épít nagy installációt: kívül a filmre vetítést az Intézet homlokzatára, bent a filmre vett zuhanást vetítik. A kora-

beli fotókhoz maiakat társít: míg Reicheltet az elugrás előtti pillanatban látni, addig egy másik képen, az Mo-ás út hídkorlátján, a művész áll. Ő is „bekerül a képbe”. A bejárat feletti erkélyen is őt látni, mintha fekete madarat röptetne (kamera: Csató Máté). A lépcsőházat sötétkékg anyaggal borította be, az ég kárpitjaként, amire csillagként gombokat varrt. Csak a varrógép hiányzott a kiállításról...

* Bővebben lásd: <http://post-antiq.blogspot.com/2011/04/keressuk-jozsef-attilat.html>

VINCZE OTTÓ
Franz Reichelt emlékévé, 2012

